

Ljndeni

DLHÁ
CESTA
DOMOV

CHARLES
MARTIN

AUTOR BESTSELLEROV PODĽA *NEW YORK TIMES*

Dlhá cesta domov

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Charles Martin

Dlhá cesta domov – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

DLHÁ
CESTA
DOMOV

CHARLES MARTIN

DLHÁ
CESTA
DOMOV

Ljndeni

*Venujem každému, kto kedy zakúsil bolesť,
keď videl odchádzať niekoho blízkeho,
a potom stál na verande a osamelo hľadel na cestu.*

*A každému, kto kedy ľúbil a dostal sa na koniec tej cesty..
a potom sa obrátil.*

PRVÁ ČASŤ

Videl som ho už aj predtým. Bol to starší muž, približne sedemdesiatpäťročný. Možno mal aj osemdesiat. Vykrivené reumatické prsty, slabý hlas. Vlasy biele ako sneh, na koncoch žltkasté. Tmavá zvráskavená koža. Ohnutý chrbát. Nosil ošúchané modro-sivé páskované nohavice od obleku a bielu košeľu, ktorú si zapínal až po krk. Na nohách mal klasické hrubé oxfordky. Biela farba bola zašlá a zvráskavená, ale čo bolo čierne, to sa lesklo ako zrkadlo.

Aj gitaru mal rovnako ošúchanú. Bola to stará Gibsonka J-45 a nad otvorom mala už vydraté diery, takže bolo čiastočne vidieť kostru. Muž prelepil páskou zadnú aj prednú časť. Tunery mali odlišné farby, dokonca aj z diaľky vyzerali struny hrdzavé. Občas však starý muž aj jeho gitara ožili. Rytmicky potúkal prstami po dreve, aby nastolil rytmus – znelo to, ako keby kdesi zároveň hrali aj bubny. Úsmev na jeho tvári napovedal, kým kedysi bol. Alebo za koho sa považoval.

Nie som veľmi prieberčivý, aspoň čo sa týka gitár. Šesť strún, toľko stačí vášni. Každá struna má svoj majestátny hlas a spolu tvoria polyfonický koncert. Pravda je taká, že ma skôr fascinuje predstava, ako sa dajú zlepíť rôzne kusy dreva, aby vznikol nástroj v tvare presýpacích hodín, vystužiť ho, spevniť, natiahnuť naň šesť bronzových strún, a potom stačí len trochu tlaku, aby sa rozoznali. Je to nádhera, čo spolu tie jednotlivé kúsky dokážu, najmä ak

sa ich dotkne skúsená ruka. Vylúdia hlboké, hrdelné, nízke, bolestne duté, príjemné stredné aj výrazné vysoké tóny... O každom by som dokázal dlho rozprávať.

No gitara toho starého muža už dávno stratila hlas. Je zodratá. Aj on. Jeho myseľ možno už zabudla väčšinu nôt, ale jeho prsty nie. Väčšina ľudí v ňom vidí tuláka a opilca, ja som však vycítil hudobného génia. Kedysi určite niekým bol.

Niekoľko posledných sobôt som ho videl na hlavnej ulici v Leadville. Sedel na lavičke a hral na gitare pri otvorenom puzdre. Potom ho zatvoril a zmizol, nebolo ho až do utorka. Objavil sa v piatok, znova bol smädný. Vyprahnutý ako púšť.

Ako aj teraz.

Spomalil som a chystal sa zaparkovať. Chodníky boli preplnené. Dnes sa mu isto darí. Zaparkoval som, zastrčil si notes dozadu za opasok, dal si hlt pepto-bismolu, dve antacidové tabletky a vzal som svoju gitaru. Počul som ho skôr, ako som ho zbadal. Sedel na lavičke oproti známemu odpočívadlu pre cyklistov.

Leadville je obľúbeným miestom cyklistov z Väľu, Aspenu, Steamboatu, Breckenridgeu, dokonca zo Springs a Fort Collins. Predvádzajú tu svoje drahé pochrómované bicykle, na ktorých majú najjazdených málo kilometrov a nie sú otlčené, naopak, sú ozdobené, potiahnuté silikónom a skôr pripomínajú hračky. Leadville je bývalé banské mestečko, jedno z najvyššie položených v USA, nachádza sa vo výške viac ako tritisíc metrov nad morom. Kedysi sa tu ťažilo striebro, dnes zostalo len pozlátko. Počet obyvateľov klesá a stúpa v závislosti od sezóny. V lete sa tu stretávajú ľudia na dvoch kolesách, na bicykloch aj motocykloch. Koná sa tu napríklad Leadville 100, celodenné preteky na bicykloch až na High Mountain Pies, kde sa podáva najlepšia pizza v Skalnatých vrchoch; odtiaľ do Melanzany, kde sídli malá súkromná firma, ktorá vyrába najlepšie flaušové bundy na svete, mikiny aj svetre, a predávajú sa priamo na hlavnej ulici. Každý z Colorada vie, čo je sveter „Mellie“. Ak ho zbadáte, máte šancu stretnúť sa s domorodcom. Alebo s ich napodobňovateľom.

Starý muž sedával na ulici rovno oproti hostincu, takže zvuk jeho gitary sa niesol rovno do baru. Múdre. Vybral si dobré miesto, ale mal dva problémy. Po prvé, páchol. Neumýval sa niekoľko týždňov, nepoužíval dezodorant. Možno aj niekoľko mesiacov. Po druhé, jeho hlas a gitara nezneli harmonicky. Možno sa niekto zlutoval a hodil mu občas nejaký groš, ale bolo to málo.

Trochu som zariskoval. Vedel som, že je to jeho stále miesto, a chodil som okolo ako mladý pes. Môj trik spočíval v tom, aby som sa k nemu priblížil, ale aby mal z toho normálny pocit. Chcel som, aby si zvykol na moju prítomnosť, skôr ako si ju uvedomí. Stála pri ňom ďalšia fľaša, takže som mal trochu šťastie – periférne videnie nemal také jasné. Na druhej strane to však bola aj moja nevýhoda, lebo by sa možno so mnou pobil, keby si myslel, že mu z tej fľaše chcem odpiť.

Poznal som pieseň, čo hral. Brnkal na struny, vlastne do nich doslova búchal. Prešiel som okolo a usadil som sa. Neprekážal som mu. Všimol si ma asi po minúte, trochu stuhol, zdvihol jedno plece a začal hrať a spievať hlasnejšie. Tóny, čo mu vychádzali z úst, neladili s gitarou. Usmieval sa pri tom. Určite sa usmieval pri spomienke, ako to znelo kedysi.

Mal som pocit, že predtým určite hral aj s inými hudobníkmi a vedel, keď sa niekto k jeho hre pridal. Voľne zahral tón E, vtedy som si k nemu prisadol a začal som brnkať. Zamračil sa, zdvihol jedno obočie a vylúdl niekoľko nových tónov, ktoré jeho myseľ ešte nezabudla. Snažil som sa k nemu pridať, ale triafal som len občas.

Podráždene zmenil akord a začal spievať akúsi starú baladu, ktorú isto spieval tisíc ráz. Prispôbil som sa a hral som spolu s ním. Vzduchom sa niesla melódia, ale zatiaľ nedosiahla vrchol. Bolo to ako jemný tanec. Keď dramaticky pridal na hlase, napovedalo mi to, že si nie je istý, či ma chce za partnera. Určite ma nechcel pri delení svojich drobných.

Práve si ma premeriaval očami, keď mu do puzdra nejaký chlap v čiernej koženej bunde hodil dvadsaťdolarovku. Starec ju zbadal,

zazrel na mňa a prestal hrať, aby si ju vzal. Trochu som sa odtiahol od neho a jeho puzdra, takže si asi hmlisto uvedomil, že mu z mojej strany nič nehrozí, a vrátil sa k svojej piesni.

Keď sa skončila, mal už v puzdre štyridsaťpäť dolárov. Zazrel som v jeho očiach strach. Mal pred sebou jackpot a uvažoval, či to nezbalí a neutečie.

Videl som, že mi môže zmiznúť, tak som vstal a hodil do puzdra dve dvacky. „Môžem si s vami zahrať?“

Zachytil puzdro pravou nohou a pritiahol si ho bližšie. „Čože?“ zhúkol mi rovno do ucha.

Nahol som sa bližšie, snažil som sa nevnímať jeho pach. „Nebudem pre vás žiadny problém.“

Civel na mňa alebo kdesi za mňa na dav. Napokon sa pozrel na moju gitaru. „Ale tých štyridsaťpäť je mojich.“

Prikývol som.

Šlachovitou rukou mi ukázal, aby som sa k nemu veľmi nepribližoval. Poslúchol som.

Ako dieťa som mal škatuľku a v nej šesťdesiatštyri farebných voskových pasteliek, ktoré mali aj strúhadlo. Bol som taký nadšený toľkými farbami, že som premýšľal, či by sa nedali roztopiť a ja by som zistil, aký odtieň vznikne. Nebol to dobrý nápad.

Tento starý muž mi pripomínal môj dávny experiment. Kedysi bol krásny a výrazný, ale prišiel o to. Všetky farby sa zmiešali do jednej nevýraznej hnedej. Lenže ľudia nie sú voskové pastelky. A keď sa vosk roztopí, už sa to nikdy nedá vrátiť späť. Farba ľudí je súčasťou ich DNA. Sme ako vitrážové okná v katedrále. Niekde po ceste do tohto muža hodili dačo hnedé, takže z neho už nemohlo žiariť svetlo.

Je to zázračný fenomén, ale podľa mňa hudba akoby vytvárala vlny, ktoré vidíme očami. Je to tak, že aj hudba je súčasťou svetel-

ného spektra. Je to podobné, ako keď časť toho spektra počujeme. Aj anjeli asi počujú a vidia svetlo, čo dodáva ďalšiu dimenziu úsvitu, splnu alebo západu slnka.

Mojím cieľom bolo rozžiariť staré svetlo. A keď som to urobil, okná katedrály žiarili modrou, šarlátovou a kráľovskou fialovou.

Starý muž ožil.

Prešlo dvadsať minút, pozrel na mňa a na priestor na lavičke vedľa seba. Prijal som jeho pozvanie. Jednou zo záhad hudby je fakt, že dvaja môžu dokázať to, čo človek nikdy nedokáže sám. Efekt je úžasný. Okrem toho je to jediná činnosť na svete, ktorá môže preniesť toho, kto hudbu počuje, z miesta A na miesto B v priebehu dvoch úderov taktu. Môže zmeniť náladu z veselej na smutnú, víťaznú či nádejnú. Je to originálny stroj času.

Aj tváre davu navôkol vypovedajú veľa. Pred chvíľou starca považovali za beznádejného pijana. Teraz sa pýtajú: Kto je tento muž? Niečo v ňom stále zostalo. Starý muž stál na chodníku a brnkal melódie, na ktoré si nespomenul možno už aj tridsať rokov. Vo svojich predstavách stál asi na javisku. Po chvíli sa jeho smiech miešal so slzami, čo dokazovalo, že sklo nestráca svoju farbu. Môže byť v tieni tmavšie, omylom zatreté, stlmené alkoholom, ale z človeka už nedostanete hudbu, ak má poškodené vlákna DNA.

Čoskoro začali pred nami tancovať a krútiť sa dve dievčatá v šatách, a keď starý muž spustil *Over the Rainbow*, ľudia sa pridali a spievali. Potlačil v údive úsmev aj slzy a do puzdra mu padala bankovka za bankovkou. Napokon spustil a capella verziu *What a Wonderful World*, ktorej by sa potešil aj Louis Armstrong.

Asi po hodine mu došli piesne. Aj dych. Dohral a odľukoval. Vždy je lepšie zísť z javiska, keď si publikum žiada viac, takže som vstal a dal som mu tým signál, že je časť skončiť.

Jeho krvavočervené oči sa nedokázali sústrediť. V puzdre ležalo isto niekoľko sto dolárov. „Chcete nejaké?“ opýtal sa ma.

Dav tleskal a pískal. Klakol som si pred starého muža.

„Zaplatili ste mi dosť.“ Potom som položil svoju gitaru do jeho puzdra na peniaze.

Pre niekoho gitara predstavuje iba drevo a struny. Pre iných je to pomocné rameno, žiarlivá milenka, nebezpečenstvo, sabat, hlad divočiny, brnenie, záves, za ktorý sa dá skryť, skala, na ktorej sa dá stáť, lietajúci koberec, kladivo. No občas, keď sa svetlo stretáva s tmou, hrozí, že sa prepadneme do zeme a pohltí nás tma.

Razil som si cestu davom. Malý chlapec v kovbojskom klobúku a opasku ma potiahol za košeľu. „Pane?“

Obrátil som sa. „Čo je?“

V ruke držal kúsok papiera. „Môžete sa mi podpísať?“ Pozrel sa na muža vedľa seba. „Otec vraví, že by som si mal pýtať váš podpis, lebo hoci vyzeráte, ako keby ste žili kdesi v horách, raz niekým budete.“

„Naozaj?“ Podpísal som sa, podal mu papier a čupol som si k nemu. „Aj ty na niečo hráš?“

„Áno, pane.“ Trochu sa vystrel. „Na bendžo.“

„A ide ti to?“

Prikývol, potom ukázal na jazvy na mojej hlave. „Bolí vás to?“

„Už nie.“

„Čo sa vám stalo?“

Otvoril som a zavrel päsť. „Keď som bol mladý a bláznivý, čosi na mňa spadlo.“

„Ako veľká činka alebo tehla?“

„Nie, skôr strop.“

Ukázal na moje hrdlo. „Vždy šepkáte, keď rozprávate?“

„Žiaľ.“

„Prečo?“

„Zachvátil ma oheň.“

„A kvôli tomu ohňu to teraz tak znie?“

„Vieš, plamene neboli také hrozné, ale horúčava zmiešaná s jedovatými výparmi spôsobila, že som stratil hlas.“ Usmial som sa. „Teraz to vyzerá, že sa stále hnevám.“

„Otec hovorí, že mi dá na zadok, ak ma nájde hrať sa so zá-
palkami.“

Zasmial som sa. „Mal by si sa od nich držať čo najďalej.“

Chcel som vstať, ale znova ma potiahol. „Pane.“

„Áno?“

Dotkol sa mi brady, jeho prsty mi hovorili, že som skutočný,
nielen samá jazva. „Mne sa nezdá, že by to znelo, ako keby ste
boli nahnevaný.“

Jeho slová mi mierili rovno do srdca a tam sa stretli s ozvenou
hlasu môjho otca. *Máš taký hlas, že by si mohol umlčať aj nepriateľa
a pomstiteľa.*

To sa mi páčilo. „Vďaka, chlapče.“

Keď som sa obrátil a pozrel znova na starého muža, hral na mo-
jej gitare. Oči mal vytreštené a ústa otvorené, úsmev na jeho tvári
mal väčšiu hodnotu ako tá kopa bankoviek.

Viezol som sa autom smerom na juh a v hlave som si stále opakoval slová toho chlapca. V spätnom zrkadle som videl sám seba a pravdu, ktorú som sa dlho snažil potlačiť. Dlhé vlasy tmavšej blond farby. Tmavšia brada so sivými fúzmi. Neupravený vzhľad. Muž z hôr, ako povedal chlapec. Nieкто by povedal, že bezdomovec. V priebehu rokov som sa snažil skryť jazvy na hrudi, chrbte, krku a pri pravom uchu. Keď som sa tak „skryl“, zistil som, že ľudia na mňa reagujú láskavejšie. Naozaj som bol nepekne zjazvený. Pozrel som si na pravú ruku na volante. Vystrel som prsty a potom som znovu zaťal päšť. Nemohol som s tým urobiť nič, len nosiť rukavicu. Niektoré veci sa jednoducho nedajú skryť.

Džíp bol smädný, tak som zastavil na čerpačke na okraji mesta. Obklopil ma všadeprítomný hluk. Šplechot benzínu stekajúceho do nádrže. Hluk nákladniakov na diaľnici zmiešaný so svišťaním pneumatík. Nieкто sa dohadoval, ako vychádzal z malého obchodu. Nad poklop sa prisunula cisterna, najprv prednými kolesami, potom aj zadnými. Kdesi za mnou rachotil buldozér a bager. V diaľke hučala siréna, potom zaznela aj druhá. Počul som deti hrať basketbal.

V tom hluku som sa len ťažko mohol sústrediť na jeden slabý zvuk. Znel ako piskot komára pri grilovaní. No s každou sekun-

dou bol iný a rozoznával som v ňom niečo príjemné. Bol to spev. Nieкто spieval.

Pozrel som na cestu a zbadal som pri nej stáť ženu. Stála rovno pri diaľnici. Dvíhala palec, asi pritom stopovala. Z diaľky som nerozoznával jej črty, ale nebola mladá. Vlasy mala odfarbené na peroxidovú blond a na nich fialovú šatku. Na sebe mala modrú vetrovku. Vyblednuté džínsy mala zastrčené v kovbojských čižmách. Pri nohách jej ležal vak, puzdro na gitaru a malá plechovka.

Nepovedal by som, že má silný hlas. V skutočnosti znel unavené. No bolo v ňom čosi, čo v iných hlasoch nebolo. Dokonalé výšky. Nehovoriac o tom, že vedela dobre ovládať hlasivky.

Zdalo sa mi v ňom čosi známe. No keď som sa započúval, stratilo sa to. Vtom zavanul vietor, fúkol mi do tváre a priniesol mi vôňu zabudnutej spomienky.

Ako som sa na ňu pozeral, zastal pri nej starý zhrdzavený zelený dlhý ford so snehovým pluhom vpredu. Koncom septembra to nie je nič nezvyčajné. Vpredu sedeli traja ľudia, vzadu dvaja. Videl som, ako žena kývla, potom vzala svoj vak a gitaru a hodila ich do ložnej časti. Vysadla do nej aj sama, dokázala, že má ešte silu, ale pritom pôsobila graciózne a vyžarovalo z nej sebavedomie. Auto sa pohlo do údolia a zvirilo za sebou oblak prachu.

Stratený v niečom, čo som stále nevedel zaradiť, snažil som sa zachytiť posledné tóny zanikajúce vo vzduchu. Potom som sa rýchlo vrátil na zem a spamätal sa, lebo z čerpacej pištole sa mi začal liať benzín rovno na topánky. Závoj je občas tenký a človek sa ľahko stratí.

Vždy som mal slabosť na ženy, ktoré spievajú.

Vrátil som sa na hlavnú cestu a zahľadel sa na hory lemujúce Colorado popri diaľnici smerujúcej na západ a juh z Leadville do Buena Vista. Cez predné sklo som videl štítý La Plata, Mt. Elbert a Mt. Massive. Akoby sa ťahali až k mojim bočným zrkadlám. Medzi horami ležali malebné horské priechody, cez ktoré prúdili davy ľudí do stredísk boháčov, do Aspenu a Snow Mass.

Colorado je ako dievča, ktoré som kedysi poznal. Krásne v každom svetle. Keď sa svetlo alebo uhol zmení, odhalí sa niečo nové. Niečo skryté vyjde na povrch. Koncom septembra alebo začiatkom októbra sa svetlo v Colorade mení. Štíty pokrýva sneh. Stromy dosiahnu vrchol farebnosti. Vidieť Colorado na jeseň je ako nazrieť do kráľovskej miestnosti. V zime je zasa majestátne. Ako priznanie.

Keď ho Boh tvoril, naozaj nezháľal.

O štyridsaťpäť minút som vošiel do Buena Vista a na obrubníku sedela tá istá žena v modrej bunde. Hlavu mala zaborenú v dlaniach, nohy v špine. Jedným plecom sa opierala o parkovací automat. Bundu mala roztrhnutú a na jednej strane zašpinenú. Z dieiry na pleci sa sypalo drobné perie a vo vetre sa jej vznášalo okolo hlavy. Džínsy mala roztrhnuté na kolene. Gitara bola preč, okolo ležali len úlomky. Ani zelené auto nebolo nikde v dohľade.

Stál som na semafore s idúcim motorom a hľadel som na ňu. Naskočila zelená, ale v tom rannom čase bolo málo dopravy. Zmenili sa všetky tri svetlá a ja som tam stál a sledoval, ako žena vstala a snažila sa prehodiť si cez plece vak. Pravú ruku mala krvavú, nepekne poranenú, možno aj zlomenú. Odhrnula si vlasy z očí, ale šatka sa jej skĺzla, skrútila sa rovnako ako jej telo. Spod šatky vytekala krv. Žena stratila rovnováhu a zachytila sa o parkovací stĺpik.

Zabrzdil som ručnou brzdou a vyskočil z džípu, keď prevrátila oči a hlava jej klesla dopredu. Pustila sa stĺpika a zapotácala sa.

Spadla mi rovno do náručia.

Stál som na chodníku a držal krvácajúcu ženu, ktorú som nepoznal. Vzal som jej vak a vykročil k džípu. Obklopila ma jej vôňa. Znova to bola tá istá vôňa, ktorú som cítil na pumpe. Posadil som ju a stiahol jej z hlavy šatku, lebo jej visela až na ústa a bál som sa, či má dosť vzduchu. Až vtedy som si všimol jej tvár.

Vystrel som sa. To nie je možné.